

Nagyszüleink húsvétja

Bár a hőmérséklet és a havazás nem azt mutatja, a madarak csicsergése és a növények jelzik: itt a kikelet, a tavasz, a megújulás ideje. A tavasz jelentős ünnepe a húsvét, amit nemcsak most, de elődeink, dédszüleink, nagyszüleink is megünnepeltek. A húsvét a katolikus vallás ünnepe, amikor Jézus Krisztus feltámadását ünnepeljük. A megújulás egyik jelképe a tojás, amit nagyszüleink is fogyasztottak a húsvéti sonkához, de hagymahéjjal festettek a locsolóknak is.

A községünkben nagy köztisztületnek örvendő, egyházi testületünk egykori, nyugdíjazott elnökével, Nagy Józseffel beszélgettem a régi húsvéti szokásokról és hagyományokról

Milyen volt néhány évtizeddel ezelőtt a húsvét? Miben különbözött a maitól?

A lányok vasárnap délután elmentek a templomba a litániára, majd onnét egyenesen az ún. Kultúrba, a Művelődési Házba mentek a bálba. Ott nekik nem kellett belépőt fizetniük, csak a fiúknak, és a lányokkal mindig ment kísérő. Ha nem kaptak felkérést, nem mehettek egyedül. Édesanyjuk vagy idősebb női rokonuk kísérte őket szinte mindenhová, egyféle gardedámként. Nem úgy volt, mint most, hogy „Jól van kislányom, menjél, aztán majd jössz.”.

A zenét a helyi cigányzenészek szolgáltatták. A későbbiekben, amikor már elmaradtak ezek a bállok, illetve modernebb zenét játszottak a fiataloknak, a cigány muzikusok húsvétvasárnap felöltöztek ünneplő ruháikba (öltöny, fehér ing), és végigjárták a falut. Leginkább a módosabb családokat keresték fel, ahol szó szerint elhúzták a házigazda kedvenc nótáit, természetesen némi juttatásért, pénzért cserébe. Volt olyan, hogy amíg az asszonyok elmentek délelőtt a húsvétvasárnapi misére, addig az otthon maradt férjhez betértek a zenészek a hegedűkkel és a nagybögővel, melyből némi családi nézeteltérés is lett a végén, mert míg az asszonyok a templomban ájtatosan imádkoztak, addig az otthon maradt férj pénzért húzatta a nótáit és mulatott a cigányzenészekkel.

Hogy jártak annak idején a legények locsolkodni? Mivel kínálták őket?

A barátok, rokonok összefogtak, és úgy mentek locsolkodni. Sok ruhájuk nem volt, de mégsem a hétköznapi munkásruhában mentek, hanem ünneplőben (ilyenkor az öltöny, a kalap kötelező viselet volt). Húsvétra minden család kocsonyát főzött, és a locsolkodókat elsősorban ezzel kínálták. Az első helyen még jó étvágygal fogyasztottuk az elénk tett finomságot, de a sokadik helyen már nem igazán tudtunk enni belőle, mert minden háznál egy tányérral elénk tettek, és a háziak nem igazán örültek, ha nem kóstoltuk meg a főztjüket. Ezért éppen csak, de muszáj

volt egy kicsit belepiszkálnunk a kocsonyába. Némi süteményfélével (nemigen sütöttek süteményt), esetleg borral kínáltak.

Mit adtak a hölgyek a locsolásért cserébe?

Akkoriban nem volt „divat”, hogy pénzt adjanak, mivel nem nagyon volt. Csak vöröshagyma héjjal festett tojást kaptunk cserébe.

Mivel locsolkodtak akkoriban? A kölni mennyire volt elterjedt abban az időben?

Kölniként "szagos vizet" használtunk. Az asszonyok általában saját maguk készítették fiaiknak: az illatos, jó szagú szappant lereszelték, vízbe áztatták, majd valamiféle kicsi üvegcsébe töltötték, amit egy rongy, gézszerű vagy vászon anyagdarabbal lefedtek, majd rákötöztek. Ez volt a "kölnivíz", ezzel jártak locsolkodni. De hogy honnan volt a szagos szappan, arra már nem emlékszem. Azt biztos boltban vették, mert egyébként odahaza a mosószappan házi zsiradékból és lúgból készítették. Az viszont nem volt illatos, az semleges szagú volt.

A vallás mennyiben volt jelen az ünnepek alatt?

A húsvéti ünnepkörhöz tartozó szertartásokon a mai napig sokan vesznek részt. A templomban, csakúgy, mint sok más helyen, nagycsütörtök déltől a nagyszombati feltámadási szertartásig Rómába mentek a harangok. A szertartások kezdetét, valamint a déli és esti harangszót fából készült kereplő hangja helyettesíti. Ezt korábban felvitték a templomtoronyba, és a nagy ládaszerű fa szerkezetet ott tekerte meg a harangozó, mint egy darálót. A későbbiekben a templom előtt lévő Szent Anna szobor előtt helyezték el, fedél alatt, és ott tekerték, hogy jelezzék vele az időt. A virágvasárnapi és a nagycsütörtöki Passió éneklésében is éveken keresztül részt vállaltam. A nagyszombati körmenetek néha gyertyával, lámpással történtek (már ha késői órán, sötétben került rájuk a sor - ez a papoktól függött, ki hogyan szerette). A körmeneten az oltáriszentséget, a nagy húsvéti gyertyát és a kb. 1 méter magas "Feltámadt Krisztus" szobrot is körbe szokták vinni. Ezekben a szertartásokon igyekezett mindenki jelen lenni. Ez a mi falunkban a mai napig élő szokás, hagyomány, csak most a Covid miatt nemigen lehet megtartani.

Köszönöm szépen az interjút. Kellemes húsvéti ünnepeket és jó egészséget kívánok!

2021. március 20.

Kovács Lőrinc (9.kny)